

Ainevaldkond: SOTSIAALAINED		
1. Valdkonnapädevus		
<p>Sotsiaalainete pädevuse eesmärk on arendada õpilaste võimet toime tulla iseendaga ja suhelda lähikonnas, kujundades neist aktiivsed ja vastutustundlikud kodanikud. Oluline on mõista ühiskondlikke muutusi minevikust lähtuvalt ning tunnetada üldinimlikke väärtusi. Õpetuse kaudu soovitakse, et põhikooli lõpetaja tunneks huvi ühiskonna ja maailma arengu vastu, hindaks ennast adekvaatselt ning austaks demokraatiat ja inimõigusi. Samuti oleks oluline oskus kriitiliselt hinnata informatsiooni, aktsepteerida erinevusi ning hoolida nii endast kui ka teistest.</p>		
2. Ainevaldkonna õppeained		
<p>Sotsiaalained valdkonna õppeained on ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus</p>		
I kooliaste (tunnijaotus aineti ja klassiti)	II kooliaste (tunnijaotus aineti ja klassiti)	III kooliaste (tunnijaotus aineti ja klassiti)
Inimeseõpetus - 2 tundi	Ajalugu - 3 tundi Inimeseõpetus - 3 tundi	Ajalugu - 6 tundi Inimeseõpetus - 2 tundi Ühiskonnaõpetus - 2 tundi
3. Ainevaldkonna kirjeldus ja õppeainete kirjeldused		
<p>Sotsiaalainetes uuritakse inimese ja ühiskonna toimimist nii minevikus kui ka tänapäeval. Sotsiaalainete abil arendatakse õpilaste oskusi mõista ühiskonna arengu põhjus-tagajärg seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe käigus kujundatakse õpilastes soovi tegutseda kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.</p>		
Ajalugu	Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.	
Ühiskonnaõpetus	Õpilased omandavad teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Luuakse eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks.	

Inimeseõpetus	Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.	
4. Lõimingu korraldamine ainevaldkonnas		
I.Üldpädevuste kujundamine	II.Lõiming ainevaldkondadega	III.Läbivad teemad
1-väärtuspädevus 2-sotsiaalne pädevus 3-enesemääratluspädevus 4-õpipädevus 5-suhtluspädevus 6-matemaatikapädevus 7-ettevõtlikkuspädevus 8- digipädevus	1-keel ja kirjandus 2-võõrkeeled 3-matemaatika 4-loodusained 5-sotsiaalsained 6-kunstiained 7-tehnoloogia 8-kehaline kasvatus	1-Elukestev õpe ja karjääri planeerimine 2-keskkond ja jätkusuutlik areng 3-kodanikualgatus ja ettevõtlikkus 4-kultuuriline identiteet 5-teabekeskond 6-tehnoloogia ja innovatsioon 7-tervis ja ohutus 8-väärtused ja kõlblus
Kurtna Kooli lõiminguprojektid on mesindus, liikuma kutsuv kool, kiusamisvaba kool ja roheline kool.		
Hindamise, õppekorralduse ja õppekeskkonna kirjeldused on välja toodud Kurtna Kooli õppekava üldosas.		

Sisukord

Ühiskonnaõpetus	4
Inimeseõpetus.....	8
Ajalugu.....	33

Ühiskonnaõpetus

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsed	Õppeaine: Ühiskonnaõpetus
Kooliaste: III	Klass: 9.klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Luuakse eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh <u>õpistrateegiate rakendamine</u>, diferentseerimise võimalused
<p>Ühiskond ja sotsiaalsed suhted</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühiskonna sotsiaalne struktuur; • Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor; • Ühiskonnaliikmete õigused ja kohustused. <p>Meedia ja teave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Info analüüsimine • Toimetulek infopaljususega <p>Demokraatlik riik ja valitsemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demokraatia põhimõtted; • Eesti valitsemiskord; <p>Kodanikuühiskond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodanikuühiskonna olemus; • Vabatahtlik töö. 	<p>Õppija</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et ühiskond on terviklik süsteem, kus erinevad osapooled mõjutavad ning samas sõltuvad teineteisest; • mõistab, et ühiskond koosneb mitmetest vastanduvate huvidega rühmades; • mõistab, miks on hästi toimiva ühiskonna jaoks oluline arvestada inimeste erisustega • teab, millised on peamised inimõigused (sh lapse õigused) ning kus need on sätestatud. • teab ajakirjanduse rolli ja vastutust avaliku arvamuse kujundamisel ühiskonnas; • teab, millised on demokraatia aluspõhimõtted ja väärtused osates märgata demokraatia toimimist või selle puudumist nii oma suhtlusringis, perekonnas, koolis kui 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajalugu: riikide ja ühiskondade teke, areng, omapära ja suurkujude tutvustamine • Kirjandus: ühiskonnategelaste ja kultuuri tutvustamine; ajakirjandus • Geograafia: ühiskondade kujunemine, traditsioonide, kultuuri seotus asukoha tingimuste ja omapäraga. • Füüsika: teaduse ja tehnika saavutused, mis on määranud ühiskondade arengut. • Keemia: teaduse ja tehnika saavutused, mis on määranud ühiskondade arengut, tundmaõppimine. • Bioloogia: keskkonnaprobleemide tundmaõppimine. <p>Metoodilised soovitused</p>

<p>Ärisektori toimimine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turumajanduse olemus; • Tööturg; • Isiklik toimetulek ja arukas tarbimine. <p>Eesti ja maailm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodakondsus ja kodanikuks olemise õigused ja kohustused; • Eesti liikmesus rahvusvahelistes organisatsioonides. 	<p>ka laiemalt kogukonna ja ühiskonna tasandil;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabäühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgid; • mõistab, milles seisneb võimude lahususe printsiip ning miks ja kuidas seda demokraatlikus ühiskonnas rakendatakse. Oskab eristada võimu harusid saades aru nende ülesannete erinevustest, kuid samas omavahelisest vastastikusest seotusest. • mõistab, milline on kodanikuühiskonna roll demokraatia tagamisel ning, millised on vabäühenduste eesmärgid ja toimimise põhimõtted; • teab, kuidas tekib ühiskonnas tulu ning millistel alustel heaoluühiskonnas tulusid ümber jaotatakse mõistes, miks on tähtis 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassiülesed arutelud teema paremaks mõtestamiseks. • Rühmatööd ja ettekanded. • Arvamuslugude kirjutamine. • Õppekäigud. • Filmide vaatamine. • Väitlemine erinevates rollides. • Töö erinevate allikatega. • Interaktiivülesanded. • Eriliigiliste andmete analüüsimine. • Töö põhiseadusega.
--	---	--

	<p>ühiskonna sotsiaalse õigluse loomisele kaasa aitamine;</p> <ul style="list-style-type: none">• Hindab oma võimalusi, õigusi ning vastutust ettevõtjana ja tööturu osalisena, kavandab oma karjääri, teeb otsuseid enda suutlikkust ja ressursse adekvaatselt analüüsides ning tegevuse tagajärgi prognoosides;• mõistab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega ning, et väikeriigile tagab just rahvusvaheline koostöö ja osalemine rahvusvahelistes organisatsioonides oma huvide parima esindatuse.	
--	---	--

Inimeseõpetus

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Inimeseõpetus
Kooliaste: I	Klass: 2.klass	Tundide arv: 35
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitus, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Teema: Mina</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mina. Oma tugevuste (sh tunnused, omadused ja tegevused) välja toomine • Positiivne suhtumine endasse ja teistesse. • Kehalised muutused ja austus erinevate kehade ja sugude suhtes. • Minu erinevused ja sarnasused teistega. • Sallivus. 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab enda huvisid ja tegevusi - põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda - teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi 	<p>Lõiming ja metoodilised soovitus, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pastarus, K., ja Öövel, H. (2010). Inimeseõpetus 2. klass. Põhikooli lihtsustatud õppekava. SA Innove, HARNO https://www.opiq.ee/Kit/Details/286 • Lanno, G., & Musting, K. (2010). Inimeseõpetus 3. klassile. Põhikooli lihtsustatud õppekava. SA Innove, HARNO. https://www.opiq.ee/Kit/Details/281 • Põiklik, E., ja Saat, H. (2007). Sotsiaalsete toimetulekuoskuste õpetus. Õpetajaraamat I kooliastmele (1.-5. klassile lihtsustatud õppekava järgi). Tervise Arengu instituut. <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paaristöö, diskussioon väikestes rühmades; enesehindamine. - Mõttekaart. - Individuaalne töö: Õpilane paneb kirja 15 asja, mis talle enda juures meeldib. - Õppemäng: <i>Astu ringi sisse</i>. Iga õpilane nimetab ühe asja enda juures, nt hobi, omadus, välimuse kirjeldus ning astub ringi sisse. Need õpilased, kelle kohta see väide samuti käib astuvad ka. Iga õpilane saab sõna vähemalt ühe korra. - Õppemäng: Mäng palliga. Minu tähtsad asjad. Ringis. Esmalt visates palli teisele mängijale öeldakse midagi enda kohta - huvi, mis meeldib, mis on oluline. Teises ringi visates palli öeldakse midagi kaaslaste kohta kellele palli visatakse - mis tema juures meeldib. - Rühmatöö. Meie huvid ja lemmiktegevused. <p>Lõiming: Eesti keel: kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; Kunsti- ja tööõpetus: märkab ning nimetab positiivset oma ja teiste töödes.</p> <p>Lõimingu näide: loovtöö "Positiivne mina" Õpilane selgitab laste-ja/või noorsookirjanduse katkendi alusel tegelase positiivset suhtumist endasse ja eneseväärtustamist ning kujutab seda visuaaliseeritult.</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Animatsioon "<u>Amanda ja uus poiss</u>". Juhendmaterjal "<u>Amanda ja maailm</u>"

<p>Teema: Mina ja tervis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tervis. Tervise eest hoolitsemine. • Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, kehaline aktiivsus. • Keha eest hoolitsemine. • Terve ja haige inimene. • Abi saamise võimalused. • Vajadusel abi kutsumine. 	<ul style="list-style-type: none"> - toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust - nimetab mõningaid haiguste tunnuseid - teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokk, J. (2014). Avasta minu maailm. Eesti Puuetega Inimeste Koda. Püsilink: https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:194323 • EIS-is ülesannete kogu “Meie: Mina” (vajalik õpetajal sisselogimine). <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskussioonid teemakohase lasteluule ja -kirjanduse katkendite või multifilmide üle. - Dramatiseeringud ja juhtumianalüüsid. - Õppemäng: Klassis kaks seinat: tervislik ja ei ole tervislik. Õpetaja on valmistanud ette väited ning õpilased avaldavad oma arvamust liikudes vastavalt. - Arutelu: une olulisusest ja tutvumine lapse <u>unenormidega</u>. - Paaristöö. Plakat. Tervislik eluviis. - Paaristöö: dialoogi koostamine, kuidas helistada hädaabinumbrile näidise alusel. - Video vaatamine ja arutelu. <u>Hädaabinumbrile helistamine.</u> <p>Lõiming: Eesti keel: Jutu kirjutamine: <i>Mida teen oma tervise hoidmiseks?</i> Kunst: Joonistus. Hügieen ja hügieenivahendid.</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Multifilmid: <u>Jänku-Juss peseb käsi. Jänku laul Lastelaulud LOLALA. Juss saab kaheksa aastaseks. Jussi künnipäev ja taldriku reegel. Juss teab, et sport hoiab tervena!</u> Jussil on tuulerõuged. Kõik on sinu kätes. • Tervise Arengu Instituut. toitumine.ee • e-külalistunnid: Merisalu, K. 2022. <u>Miks on õun parem kui komm?</u> Hion, T. 2022 <u>Miks on uni oluline?</u> . Muiste, T. ja Holsting, K. 2022. <u>Mida ma peaksin sööma, et joosta kiiremini kui teised?</u> Esco, A. 2018. <u>Miks on oluline teada ohtudest? Multifilmi näitel,</u> • Saatesari NOVA. 1. hooaeg, 18. osa : <u>NOVA seletab: Kui palju me magame? jupiter.err.ee</u>
---	---	--

<p>Teema: Mina ja minu pere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodu. Erinevad pered. • Pereliikmete tegevus ja rollid. • Hoolitsemine, abistamine, kaasamine ja pereliikmetega arvestamine. • Vastutus, õigused ja kohustused peres, koolis ja lähiümbruses. 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest - toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas 	<ul style="list-style-type: none"> • Tervise Arengu Instituudi kampaaniavideo. 2021. <u>Söö rohkem taimset toitu!</u> • Saatesari “Magus molekul”. jupiter.err.ee • Virtuaalkliinik.ee. 2021. <u>Kui palju pean magama? See sõltub teie vanusest.</u> • EIS-is ülesannete kogu “Meie: Mina ja tervis” (vajalik õpetajal sisselogimine). <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskussioon ja rühmatöö vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. - Õppemängud. Rollimängud. - Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus? - Video vaatamine: <u>NOVA seletab: Millised on lapse õigused?</u> Õpetaja koostab video kohta eelnevalt küsimused ning jagab need paari peale ning õpilased peavad leidma vastused. Arutelu. - Mõttekaart: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses. - Lastega filosoferimine: õigus, kohustus, vastutus. <u>Lastega filosoferimisest Õppemeetodid: lastega filosoferimine</u> <p>Lõiming: <i>Lõimingu näide:</i> õpitsenaarium: abistav ja altruistlik käitumine lähiümbruses Näide: hoolivus: https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/hoolivus</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Multifilm: <u>Jänku-Jussi väike heategu.</u> - Nova saatesari. 1. hooaeg, 19. osa : <u>NOVA seletab: Millised on lapse õigused?</u> jupiter.err.ee - MTÜ Mondo. <u>Metoodiline juhend “Õigus olla laps”</u> <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viktoriin: Eesti. - Õppekäik olulisse paika kodukohas. Õppekäigu järgselt nähtust üheskoos kollaaži loomine. - Õpiprojekt (infootsing): rahvakombed minevikus ja tänapäeval. - Lühijutu kirjutamine ja joonistamine: Kuidas tähistan (nt kadripäeva, mardipäeva). - Tähtpäevade alias.
---	---	---

<p>Teema: Mina ja Eesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eestimaa ja kodukoht. • Eesti pealinn. • Eesti Vabariigi sünnipäev. • Eesti president. • Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid. • Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid. • Eesti rahvakombed ja tavad minevikus ja tänapäeval. • Kodukoha inimeste tavad ja kombed. Oma klassi tavad. Sallivus erinevustesse. • Enda roll tavade ja kommete hoidja ja kandjana. 	<ul style="list-style-type: none"> - leiab kaardilt Eesti ja kodukoha - nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva - teab, kes on Eesti Vabariigi president - tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat - teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku - võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt - toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest - selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja 	<ul style="list-style-type: none"> - Rühmades miniuurimused rahvakommete kohta. - Teemapäev: kodukohas elavate inimeste tavad ja kombed. - Õpiprojekt: meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast. - Arutelu: millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus? <p>Lõiming: Eesti keel: Luuletuse kirjutamine Eestile kasutades riigi sümboleid ja sõnu. Kunst: Joonistus: <i>Minu Eesti</i>. Joonistus: <i>Eesti ja kodukoha lipp ning vapp</i>. Loodusõpetus: leiab Eesti kaardil oma kodukoha, suuremad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, jõed, järved ja linnad; märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust ning selgitab nende olulisust. Tööõpetus: märkab esemetel rahvuslikke elemente ja kasutab neid oma töös. Lõimingu näide: Õpitsenaarium: Rahvusköök ja lauakombed. Koost: Kivioja, M.-L., Minka, M., ja Paal, K. https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/rahvusk%C3%B6k-ja-lauakombed</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Multifilmid: <u>Jänku-Juss Vabariigi aastapäeva paraadil.</u> <u>Jänku-Juss ja Vabadussõda.</u> <u>Jänku-Juss ja kangelased.</u> <u>23. Juuni on võidupüha.</u> <u>14. Juuni on leinapäev</u> <u>Jussi jaanipäev.</u> <u>Jussi mardipäev.</u> <u>1. September on teadmispäev</u> <u>Jussi sõber Ghanast.</u> <u>Juss saab seitsme-aastaseks.</u> <u>Jussi õpetaja sünnipäev.</u> • <u>Haring, L. Arnek, P., Ever, K., Kõivupuu, M., ja Reest, N.</u> <u>Inimeseõpetus algklassidele, I osa. Avita.</u> <u>Me elame Eestis.</u> https://www.opiq.ee/Kit/Details/449 • Videod: <u>Mina ka: Eesti, Mina ka: Eestimaa,</u> <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Individuaaltöö. Päeva- ja nädalakava.
--	---	--

<p>Teema: Mina: aeg ja asjad</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mina: aeg ja aja planeerimine. ● Mina ja asjade väärtus teiste väärtuste seas. ● Erinevad meeled oma õpitegevuse ja vaba aja tegevuse kavandamisel. ● Oma õpitegevuse eesmärkide seos oma huvide ja võimetega. ● Oma igapäevavalikute seos oma tuleviku eesmärkidega. 	<ul style="list-style-type: none"> - planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult - toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada - sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega - seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega 	<ul style="list-style-type: none"> - Arutelu: millistest tegevustest koosneb õpilase päev ja nädal. Millised tegevused on kõige olulisemad ja mis vähem olulisemad, kuidas aega jagada. - Loovtöö - oma elu ajatelg. - Paaristöö: näited aja kulu ja seisu kohta. - Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust. - Loovtöö: isiklik õppimapp - mina ja minu meeled õppimisel. - Arutelu allika põhjal: <u>Bibi tahab mängida. Aga kus on ta sõbrad?</u> - Võistlusmäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli? - Individuaalne õppimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võinuks teha teisiti. - Loovülesanne. Mina suurena. <p>Lõiming: Matemaatika: tunneb kella ja kalendrit ning seostab neid teadmisi oma elu tegevuste ja sündmustega. Kunsti- ja tööõpetus: viib alustatud töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest. Loodusõpetus: sõnastab oma meeltega saadud kogemusi. Lõimingu näide: Filmiõppe projekt: Eesti animafilm „Jussikese seitse sõpra“ Palm, J. Õppefilmimaterjal algklassilastele. https://haridusekraanil.ee/jussike/</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Multifilmid <u>Jussi ja Jassi varandus</u> <u>Jänku-Jussi viis meelt</u>. ● <u>Viis meelt</u>. Keelekümbluskeskus. https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/2590/Viis-meelt.pdf
---	--	--

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalne	Õppeaine: Inimeseõpetus
Kooliaste: I	Klass: 3.klass	Tundide arv: 35
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused <i>*Diferentseerimine:</i> <ul style="list-style-type: none"> Pastarus, K., ja Öövel, H. (2010). Inimeseõpetus 2. klass. Põhikooli lihtsustatud õppekava. SA Innove, HARNO https://www.opiq.ee/Kit/Details/286 Lanno, G., & Musting, K. (2010). Inimeseõpetus 3. klassile. Põhikooli lihtsustatud õppekava. SA Innove, HARNO. https://www.opiq.ee/Kit/Details/281 Põiklik, E., ja Saat, H. (2007). Sotsiaalsete toimetulekuoskuste õpetus. Õpetajaraamat I kooliastmele (1.-5. klassile lihtsustatud õppekava järgi). Tervise Arengu instituut.
Teema: Mina <ul style="list-style-type: none"> Mina. Igaühe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse. Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus. Inimeste õigused ja kohustused. Vastutus. Laste õigused ja kohustused: peres, koolis, lähikonnas. 	<ul style="list-style-type: none"> põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas 	Praktilised tegevused: <ul style="list-style-type: none"> Loovtööd: plakatid, postriid. Mõistekaardid Teemapäev. Õpitsenaarium: Sallivus https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/sallivus Kampaania/plakat/flaier. Tutvumine <u>ÜRO lapse õiguste konventsiooniga</u>. Kas minul on nimetatud õigused? Rühmatöö. Meie kohustused. Maailmahariduslik ülesanne. <u>Lapse õigused I – Malala Yousafzai</u>. Lõiming: Eesti keel: vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse lugemine, lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma kujundamine, lugemiskogemuse jagamine. Kunsti- ja tööõpetus: märkab ning nimetab positiivset oma ja teiste töodes. Lõimingu näide: Õpitsenaariumid: Austus https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/vastutus Õiglus: laste õigused ja kohustused http://usundiopetus.weebly.com/voorused.htm 1

<p>Teema: Mina ja tervis</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. ● Tervislik eluviis. ● Terviseriskid. ● Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. ● Esmaabi. ● Abi saamise võimalused. 	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve - selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste - teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi 	<p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Video: TEEVIIT JUUNIOR #4: Lapse õigused ja kohustused https://www.youtube.com/watch?v=o7o0FoZKbP0 ● Multifilmid: <u>Jänku-Juss räägib laste õigustest ja kohustustest.</u> <u>Jänku-Juss saab endale lemmiklooma</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Lapse õigused https://www.lastekaitseliit.ee/et/lapseõigused/lapse-õigused/lapse-õiguste-materjalid/; https://www.lastekaitseliit.ee/et/lapseõigused/lapse-õigused/lapse-õiguste-materjalid/ ● Laste ja noorte õigused ja kohustused https://www.oiguskantsler.ee/et/laste-ja-noorte-%C3%B5igused-ja-kohustused ● E- õppematerjal ja ülesanded. <u>Kohtumised eri uskudega Eestis.</u> Tartu Ülikool. ● Lastekaitse Liit. <u>Lapse õiguste konventsioon.</u> ● Animatsioon "<u>Amanda ja uus poiss</u>". Juhendmaterjal "<u>Amanda ja maailm</u>" <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskussioonid. - Mõistekaardid. - Rühmatööd. Rollimängud. - Videod: <p><u>Tervislikud eluviisid – sport ja puhkus.</u> <u>Lapse keha on tema enda oma!</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Õppemängud (liikumine). - Loovülesanne: <i>Doktor mina</i>. Annab nt plakati kujul soovitusi enda ealistele tervisliku eluviisi teemal. - EIS ülesanded (vajalik õpetajal sisse logimine). - Demonstratsioon ja praktiline tegevus. Näiteks multifilm: <u>Jänku-Juss õpib mürgistustest hoiduma ja video: Esmaabi õppevideod inimeseõpetuse teema „Tervis“ õppimiseks</u> <ul style="list-style-type: none"> - Külalistund: kooliõde või kiirabitöötaja. <p>Lõiming: <i>Eesti keel:</i> lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös. <i>Loodusõpetus:</i> liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast.</p>
--	--	--

<p>Teema: Mina ja teised</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Reeglid ja käitumisnormid. ● Seadused. 	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida - põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust 	<p>Tööõpetus: toob näiteid tervisliku toiduvaliku kohta.</p> <p>Kehaline kasvatus: märkab abi vajamist tunnis ja kutsub abi ohuolukorras; teab ning järgib isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid; teab liikumise ja toitumise olulisust tervisele; rakendab eakohaseid veeohutusalasid oskusi.</p> <p>Lõimingu näide: teemapäev „Mina aitan - meie tervis ja ohutus koolis“.</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lasteombudsman. 2019. <u>LAPSESÕBRALIK TERVISHOID</u> Infoleht lapsele ● E.Kulasalu ja M. Pärn. 2016. <u>Esmase abi õpetamine I-III kooliastmes.</u> Juhendmaterjal kooliõdedele. Tervise Arengu Instituut. ● <u>Lastekas.ee</u>, Liiger M. .2013. <u>Mare päästab</u>, erinevad esmaabi videod. ● <u>Toitumine.ee</u>, <u>Laste energia- ja toitainete vajadus</u>. Tervise Arengu Instituut. ● <u>Toitumine.ee</u>, <u>Lapse puu- ja köögiviljade söömise 7 päeva päevik</u>. Tervise Arengu Instituut. <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juhtumianalüüsid, diskussioonid. - Plakatid, visuaalsed pildid. - Rollimäng. Kooli kodukorra põhjal etendada kooli igapäevaeluga seotud situatsioone ning välja tuua, mis kooli kodukord nende kohta ütleb. - Töö tekstiga. Kooli kodukorrast leida õpetaja antud küsimustele vastused. Õpilaste hinnangud, kui hästi nad kooli kodukorda tunnevad. - Paaristöö. Õpilased individuaalselt panevad kirja 5 liiklusreeglit ja vahetavad pinginaabriga tööd, lisab juurde, mis juhtub, kui neid mitte järgida. - Rühmatöö. “Minu unistuste tee kooli” - Ühiselt tutvumine <u>Lasteabi</u> veebilehe ja numbriga. <p>Lõiming:</p>
---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ● Üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimine. ● Käitumisnormide ja seaduste järgimine koolis ja lähiümbruses. ● Liiklusreeglid. Liiklusreeglite järgimine. ● Turvaline käitumine liikluses koduteel ja koduümbruses. ● Vägivald ja selle erinevad vormid. ● Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. ● Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. ● Sõprus ja sõpruse hoidmine. ● Koostöö vajalikkus. ● Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. ● Heategemine ja heategevus. 	<ul style="list-style-type: none"> - demonstreerib õpituatsioonid üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist - tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähtsusi - kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist - märkab liiklusohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks - teab, et vägivallal on eri vormid - selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua - teab abi saamise võimalusi inimväärikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald - demonstreerib õpituatsioonid abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalla korral - selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust 	<p>Kunst: Liiklusmärkide joonistamine. Õpilase joonistus oma kooliteest. Joonistusele märkida juurde kooliteel paiknevad ohukohad. Juurde kirjutada, kuidas õpilane nendes olukordades ennetavalt käitub.</p> <p>Loodusõpetus: liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast; käitub liikluses ohutult.</p> <p>Tööõpetus: arvestab ühiselt töötades kaaslastega.</p> <p>Lõimingu näide: Õpitsenaarium: turvalisus https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/turvalisus</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Multifilmid: <p><u>Jussi koolitee.</u> <u>Juss õpetab Villule kooliteed maal.</u> <u>Jussi klassi laste kooliteed linnas.</u> <u>Jussi helkurid.</u> <u>Lõvi Leo laul</u> Kreete https://vimeo.com/79123631</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Video: <u>Lõvi Leo filmis "Turvaliselt kooli"</u> ● <u>Lastesarija „Märka märki!” videod.</u> ● Film: <u>Jätke mind rahule!</u> ● Transpordiamet. <u>Liikluskasvatus.ee</u> ● Tervise Arengu Instituut. 2020. <u>Minu keha ja turvalisus. Plakat.</u> ● Video <u>"Räägi kellelegi, keda usaldad" laste seksuaalsest väärkohtlemisest.</u> ● Noortesaade NOVA. 14.02.2023. <u>NOVA: milline ei tohiks üks sõber olla? jupiter.err.ee</u> ● Saatesari “Mina ka” 1. hooaeg, 2. osa. <u>Mina ka: Sõprus jupiter.err.ee</u> ● MTÜ Mondo <u>Maailmahoidjate lood. (keskkonnahoid, ränne, toidu kasvatamine, tarbimine, koostöö ning õnn.)</u> ● Ülesanne Sõbraraamat e-koolikotis <u>SIIN.</u> <p>Praktilised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Töö erinevate teabeallikatega. - Diskussioonid, paarisööd, rühmatööd, rollimängud. - Mõistlik tarbimine ja kolm põrsakest. Õpilase tööleht: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/10473-
---	---	--

<p>Teema: Mina: teave ja asjad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Teave. Erinevad teabeallikad. ● Teabeallikate kasutamine. ● Teabeallikate usaldusväärsus. ● Meedia kasutusvõimalused ja ohud. ● Turvaline meediavahendite kasutamine. ● Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. ● Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. ● Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähimbruses. 	<ul style="list-style-type: none"> - loetleb erinevaid teabeallikaid - leiab infot erinevatest allikatest - võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest - kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte - selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel - teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine - hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine 	<p><u>Moistlik-tarbimine-ja-kolm-porsakest-Opilase-tooleht</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - E-külastunni "<u>Kes häkkis minu Robloxi konto ära?</u>" vaatamine ja töölehe täitmine. - Ülesanne. Jäätmete sorteerimine. Ühendab jäätmed õigete nimetustega sorteerimise nõudel. - Eesti Energia <u>prügimäng</u>. <p>Lõiming: Eesti keel: vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid. Matemaatika: kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu. Loodusõpetus: tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist; toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab; teeb ettepanekuid lähimbruse keskkonnavõimalikeks ning osaleb sellesuunalistes tegevustes. Kunst: teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust; teab, kes on autor; ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju. Tööõpetus: kasutab materjale säästlikult. Lõimingu näide: õpiprojekt/teemapäev „Meie hoiame kodukohta puhtana ja korras“.</p> <p>Lisamaterjalid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Multifilmid: <u>Jänku-Jussi internetimaailm. 1 osa; 2 osa; 3 osa.</u> <u>Juss ei jaga oma andmeid!</u> <u>Jänku-Juss õpib interntiohtusid vältima.</u> <u>Andmekaitse.</u> <u>Bibi internetis.</u> <u>Bibi kingitus – arukas klõpsamine internetis.</u> <u>Juss ja euromündid.</u> <u>Jänku-Juss käib poes.</u> <u>Jussi ja Jassi varandus.</u> <u>Juss tahab investeerida.</u> <u>Juss tahab investeerida 1/2.</u> <u>Juss õpib säästvalt tarbima.</u> <u>Jänku-Jussi suur käejalg.</u> <u>Jänku-Juss aitab rasvatihast</u> <u>Jänku-Juss saab teada, kust toit tuleb.</u> <u>Juss uurib ökosüsteemi</u> <u>Juss sorteerib prügi.</u> <u>Juss kaitseb Läänemerd.</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Videod: Targalt internetis Videod.
--	---	---

		<p><u>Suhtle viisakalt.</u> <u>Tunne oma netisõpru!</u> <u>Jänku-Jussi internetimaailm.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● e-külastunnid: <u>Vooremäe, K. 2022. Miks peab salasõna olema salajane?</u> <u>Kadarpik, M. 2018. Miks on mõned asjad nii kallid?</u> <u>Sepp, T. 2023. Kuidas saan mina elurikkust suurendada?</u> <u>Kalle, K. Kuidas valida loodussõbralikumaid asju?</u> <u>Lutter, A. 2018. Kuidas taaskasutusega maailma päästa?</u> ● Rahandusministeerium. <u>Rahatarkuse õppematerjalid esimese kooliastme jaoks.</u> ● Targalt internetis <u>tunnikavad.</u> ● RMK <u>loodusegakoos.ee. Prügivabalt looduses.</u> ● <i>Maailma hoidjate lood.</i> Mondeo. <u>https://maailmakool.ee/materjalid/100030/maailma-hoidjate-lood/</u> ● Tuttelberg, R. (2018). Tom õpib rahamängu. EduRuut. Tuttelberg, R. (2021). Mina õpetan rahamängu. EduRuut. Tuttelberg, R. (2021). Mina õpin rahamängu. EduRuut.
--	--	--

I kooliastme hindamine:

Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Kui õpetaja kasutab hindamiseks kooli hindamisjuhendist erinevat hindamismudelit, siis ta teavitab sellest õpilasi enne töö sooritamist.

I kooliastme digipädevused:

- leiab infot erinevatest allikatest;
- võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest;
- kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte;
- selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel;
- suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes;
- leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.

I kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

1. Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukohta asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukohta sümboolikat, olulisi inimesi ja paiku.
2. Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse.
3. Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel.
4. Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused.
5. Mõistab üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust.
6. Tunneb liiklusreegleid.
7. Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust.
8. Märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi.
9. Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust.
10. Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida.
11. Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana. 12. Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse.
13. Oskab oma tervist hoida.
14. Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest.
15. Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist.
16. Oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi.
17. Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana.
18. Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalne	Õppeaine: Inimeseõpetus
Kooliaste: II	Klass: 6.klass	Tundide arv: 1 tund nädalas
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitusd, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Suhtlemise teema: MINA JA SUHTLEMINE</p> <p>Suhtumine endasse</p> <p>Enda positiivsete külgede nägemine ja mõistmine</p> <p>Eneseregulatsioon kui tõhusate suhete loomise alus</p> <p>Suhtlemise teema: SUHTLEMINE TEISTEGA</p>	<p>Selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mõistab enesehinnangu olemust. Saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist. <p>Selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada enda erinevaid omadusi mõistab, et ennast saab pidevalt arendada <p>Mõistab oma võimalusi algatada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest.</p> <ul style="list-style-type: none"> mõistab, et tema ise saab suunata oma tegevusi <p>Seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga.</p> <ul style="list-style-type: none"> õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga <p>Kirjeldab, millest suhtlemine koosneb.</p>	<p>Metoodilised soovitusd:</p> <p>Klassiarutelu Mõistekaardi koostamine Individuaalülesanded Paarisülesanded Rühmaarutelud Meeskonnamängud Ideekaart Rühmatöö Kompleksülesanne Pooluste mäng Loovülesanded Viktoriin Juhtumite analüüs ja lahendamine Rollimängud Plakati koostamine Pildianalüüs Alias Küsimuste mäng Kuulujutu mäng Ajurünnak Õpetaja selgitused esitlusega Klassi ühistöö Lastega filosoferimine Klassiprojektid Aktiivse kuulamise mäng</p> <p>Võimalusel kohalike ettevõtete, raamatukogu jms külastused.</p> <p>Minifirma. Väikestes rühmades firma idee väljamõtlemine, tegevuse mõtlemine, võimalusel elluviimine. Arvestada tuleb kas on väljaminekuid, kuidas need katta. Tegevus võib olla ka nt klassiüritus, koolis ürituse korraldamine jne</p>

<p>Tõhusate enesekohaste ja sotsiaalsete oskuste õpetamine seoses tõendus põhise riskikäitumise ennetamise ja sekkumisega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab suhtlemise olemust • toob näiteid suhtlemise komponentide kohta <p>Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab suhtlemise kompleksust <p>Eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab erinevaid käitumisviise <p>Teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära.</p> <p>Toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus.</p> <p>Toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust.</p> <p>Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpitu olukorras „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel.</p> <p>Demonstreerib õpitu olukorras, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab kahjustavaid käitumisviise • selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata. 	<p>Lõiming:</p> <p>Eesti keel. Ülesanne muinasjututegelase põhjal. Loeb ja kirjutab tekste. Jutukese kirjutamine mitmetähenduslike sõnadega. Koostab definitsiooni. Kasutab korrektset keelt, esitab küsimusi.</p> <p>Kirjandus. Sobivate kirjandusteoste või filmidega tutvumine.</p> <p>Ühiskonnaõpetus. Ettepanekud kohalikule omavalitsusele. Loovülesanne “unistuste kool”. Ettevõtete külastused. Uudise kirjutamine. Erinevate rahvaste suhtlemisviiside võrdlemine. Mõjutamisviiside näited. Turvalise internetikasutuse reeglid. Hooliv suhtlemine (hea kodaniku tunnused). Lapse õigused ja kohustused. Hea kodanik. Filosoferimine. Konfliktide põhjused ja liigid. Positiivsed omadused kattuvad ka heaks kodanikuks olemisega.</p> <p>Kunst. Kujundab oma töid. Joonistab erinevate tunnete väljendusi.</p> <p>Liikumisõpetus. Liikumispausid ja -mängud tundides.</p> <p>Muusika. Loovülesanne sõprusest.</p> <p>Ainetevahelise ja pädevuste lõimimise ülesanne:</p> <p>Kursust läbiva meeskonnamängu “Üksikul saarel” kõik etapid.</p>
--	---	--

<p>Suhtlemise teema: SUHTED TEISTEGA</p> <p>Sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamine</p> <p>Prosotsiaalne käitumine kui enesemääratluspädevuse/eneseregu latsiooni alus</p>	<p>Toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab enda vastutust erinevates suhtluskeskkondades <p>Toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab inimeste erivajadusi <p>Toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest.</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik <p>Demonstreerib õpituatsioonis sotsiaalsete oskuste tõhusat kasutamist.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab sotsiaalseid oskusi, • toob näiteid sotsiaalsete oskuste kohta. <p>Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et kõik tunded on normaalsed • oskab oma tundeid väljendada ennast ja teisi kahjustamata 	
---	--	--

<p>Suhtlemise teema: KONFLIKTID JA PROBLEEMILAHENDUS</p> <p>Konfliktide ja suhteprobleemide ennetamise oskused</p> <p>Konfliktide ja suhteprobleemide lahendamise oskused</p> <p>Konflikt kui suhteprobleem</p> <p>Konfliktide põhjused, tagajärjed, lahendamise viisid.</p> <p>Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid.</p>	<p>Selgitab konflikti häid ja halbu külgi.</p> <p>Kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise.</p> <p>Valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi.</p> <p>Näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● nimetab erinevaid probleeme ● toob näiteid erinevate tõhusate probleemilahenduste kohta <p>Lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused.</p> <p>Kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● nimetab mõjutamise viise <p>Toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mõistab enda vastutust oma otsuste ja tegude eest 	
<p>Suhtlemise teema: POSITIIVNE MÕTLEMINE</p> <p>Inimeses positiivse nägemine</p> <p>Sallivus ning toetavad inimsuhted ja heaolu</p>	<p>Toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta.</p> <p>Märkab ja toob esile enda ning teiste positiivseid omadusi.</p>	

II kooliastme hindamine:

Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Kui õpetaja kasutab hindamiseks kooli hindamisjuhendist erinevat hindamismudelit, siis ta teavitab sellest õpilasi enne töö sooritamist. **Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi; hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet.**

Hindamisviisid õppeprotsessi kestel: suuline ja/või kirjalik hindamine, tagasiside, edasiside, numbriline hindamine, enesehindamine, eneseanalüüs, enesekontroll, kaasõpilaste hindamine.

II kooliastme digipädevused:

- Õpilane oskab digivahenditega leida infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
- Oskub kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks.
- Oskub koostada digitaalseid esitlusi.

II kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane:

- teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eelised ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid;
- on iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. teab, et “ei” ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest;
- teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist;
- väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv;
- kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikatena;
- mõistab meediat tulenevaid ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest;
- väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv;
- mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise, mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi;
- teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust;
- on iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. teab, et “ei” ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest;
- on loov ja ettevõtlik.

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Inimeseõpetus
Kooliaste: III	Klass: 7.klass	Tundide arv:
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh <u>õpistrateegiate</u> rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Inimese areng ja murdeiga</p> <ul style="list-style-type: none"> • Areng, küpsemine, kasvamine, õppimine, pärilikkus, keskkonna mõju, inimese valikud. • Ühiskonna mõju inimese kasvamisele ja arengule. • Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares. • Murde- ja noorukiea iseloomulikud tunnused. • Suguküpsus, sootunnused, keha muutumine. <p>Inimene, valikud, õnn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minapilt - kirjeldav ja hinnanguline aspekt minapildist. • Positiivse minapildi kujundamine. • Eneseanalüüs, väärtused, teadlikud valikud ja vastutus elus. • Enesekasvatuse võtted. • Enesearendamine oma elutee kujundamisel. 	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab pärilike ja keskkonnategurite, nt elukeskkonna, ümbritsevate inimeste ja hariduse mõju inimese arengule ja otsustele; • Seostab inimese kasvamist ja arengut pärilike ning keskkonnateguritega; • Selgitab inimese arengut murde- ja noorukieas ning eristab seda täiskasvanueast; • Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang; • Toob näiteid teguritest, mis kujundavad minapilti ja enesehinnangut; • Analüüsib ennast oma väärtuste, isikuomaduste, võimete ja huvide põhjal ning seostab seda valikutega elus; • Analüüsib inimese võimalusi ja vastutust oma elutee kujundamisel; 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eesti keel - enese kirjelduse ja võrdluse kirjutamine, küsimuste koostamine ja neile vastamine, selge eneseväljendus • Bioloogia- pärilikkus ja keskkonnategurid, inimese anatoomia ja füsioloogia ning murdeiga, inimese füsioloogia seoses uimastite mõjuga • Matemaatika - arvandmete kasutamine. • Kunst - tööde kujundamine. • Kehaline kasvatus - füüsilise aktiivsuse olulisus <p>Metoodilised soovitused</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klassiülesed arutelud • Eneseanalüüsi meetodite kasutamine • Interaktiivtööd • Kollaažide koostamine • Mõistekaartide koostamine

<ul style="list-style-type: none"> • Positiivne suhtumine endasse ja teistesse kui heaolu alus. <p>Inimene ja rühm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rühm. Erinevad rühmade liigid. Erinevad rollid, reeglid ja normid rühmas. • Inimeste õigused ja kohustused erinevates rühmades. • Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. • Koostöised ja võistluslikud rühma tegevused. Hoolivuse, austuse, õigluse ja vastutustunde väärtustamine koostöises tegevuses. • Konformsus. Sõltumatus. Autoriteet. • Toimetulek rühma survega ennast ja teisi kahjustavates olukordades. <p>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inimese heaolu komponendid (sh vaimne heaolu). • Laste heaolu mõjutavad tegurid (materiaalne, füüsiline, vaimne, sotsiaalne) kogukonna tasandil. • Lapse ja noore vaimse heaolu tõstmise võimalused koolis ja kogukonnas. • Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine indiviidi 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, toob näiteid rühma kuulumise ja rühmas suhtlemise olulisusest; • Toob näiteid erinevate rühmade normidest ja reeglitest, mis toetavad ühiselu toimimist; • Analüüsib enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades; • kirjeldab rühma mõju käitumisele, sh sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes, demonstreerib õpitu olukorras toimetulekut rühma survega; • Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida; • Analüüsib laste heaolu mõjutavaid tegureid oma kogukonnas, teeb ettepanekuid, kuidas kogukonnas paremini seista laste heaolu eest; • Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil; • Toob näiteid seadustest, mis kaitsevad laste õigusi, tervist ja heaolu, ning 	
--	---	--

<p>tasand: tõhusad sotsiaalsed oskused ja keeldumisoskused.</p> <ul style="list-style-type: none">• Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine: kogukonna ja ühiskonna tasand.• Lapse õigused ja kohustused peres, koolis ja ühiskonnas.• Laste ja noorte õigusi, tervist ja heaolu kaitsvad seadused.	<p>analüüsib õiguste ja kohustuste seoseid.</p>	
--	---	--

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Inimeseõpetus
Kooliaste: III	Klass: 8.klass	Tundide arv:
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad teadmised sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arenguks, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Tervise käitumine</p> <p>Tervis kui heaoluseisund ja tervise aspektid - füüsiline tervis, vaimne tervis ja sotsiaalne tervis.</p> <p>Tervise aspektide vastastikused seosed.</p> <p>Tervisliku eluviisi (toitumine, kehaline aktiivsus, piisav puhkus ja uni) mõju tervise erinevatele aspektidele. Tervisealased infoallikad,</p> <p>Tervisealaste infoallikate usaldusväärsus.</p> <p>Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressiga toimetulek.</p> <p>Kriis, selle olemus. Käitumine kriisiolukorras. Abistamine, abi otsimine ja leidmine.</p> <p>Objektiivsed ja subjektiivsed tervisenäitajad.</p> <p>Tegurid, mis mõjutavad enda terviseseisundit. Eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse ning tervisteenuste mõju inimese tervisele.</p>	<p>Toob näiteid füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikustest seostest;</p> <p>Analüüsib tervisekäitumise mõju füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele;</p> <p>Analüüsib kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele;</p> <p>Teab, mille põhjal ära tunda teaduslikku tervisealast infot;</p> <p>Analüüsib ja hindab erinevate tervisealaste infoallikate, tervisetoodete ja ravivõtete usaldusväärset;</p> <p>Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida;</p> <p>Toob näiteid olulisematest tervisenäitajatest;</p> <p>Analüüsib enda terviseseisundit tervisenäitajate põhjal ning kavandab vajaduse korral muudatusi eluviisis;</p> <p>Toob näiteid olulisematest tervisenäitajatest;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Rühmatöö; ● Unepäeviku täitmine; ● Iseseisev kirjutamine "Soovitusel sõbrale" ● Loovülesanne; ● Miniuuring; ● Paaristöö; ● Klassiarutelu; ● Toidupäeviku pidamine; ● Faktikontroll; ● Videode vaatamine; ● Bingo-mäng; ● Õppekäigud; ● Juhtumite analüüs. ● Külalistunnid; ● Praktiline esmaabi.

<p>Tervisliku eluviisi tähtsus igapäevaelus.</p> <p>Tegurid, mis mõjutavad Eesti rahvastiku (sh noorte) tervisenäitajad.</p> <p>Keskkonnatedalik tegevus lähiümbruses ja kogukonnas kui terviseedendus.</p> <p>Suhted ja seksuaalsus</p> <p>Suhe. Suhte liigid (peresuhe, sõprusuue, paarisuhe).</p> <p>Lähisuue ja tunded lähisuhtes.</p> <p>Paarisuhte loomine, säilitamine, katkemine.</p> <p>Inimlik lähedus ja soojus suhetes. Kiindumussuhted varases lapseas lapse ja vanema vahel. Sõprus, meeldimine, armumine, armastus.</p> <p>Armastuse liigid ja mitmekesisus paarisuhtes. Lähisuhtevägivad ja selle liigid.</p> <p>Turvalised lähisuhted.</p> <p>Abi saamise võimalused. eksuaalsus.</p> <p>Seksuaalsuse mitmekesisus.</p> <p>Seksuaalkäitumine.</p> <p>Sooidentiteet, Sooline mitmekesisus. Bioloogiline sugu, sotsiaalne sugu. Sooline eneseväljendus (feminiinne, androgüünne, maskuliinne)</p> <p>Seksuaalne orientatsioon.</p> <p>Laste ja noorte seksuaalsuse arengu põhietapid (seksuaalsuse trepp.)</p>	<p>Analüüsib ja toob näiteid eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõjust tervisele ning eristab tervislikke ja ebatervislikke otsuseid igapäevaelus;</p> <p>Toob näiteid keskkonnateadlikest tegevustest ning rakendab mõnda nendest enda kodukohas või koolis; Selgitab suhete loomise, säilitamise ja lõpetamise võimalusi ennast ja teisi kahjustamata;</p> <p>Kirjeldab ja toob näiteid erinevatest tunnete ja läheduse avaldumisviisidest, nt meeldimine, sõprus, armumine, armastus; Analüüsib suhtevägivalla avaldumisvorme ja põhjusi, teab, kuidas käituda lähisuhtevägivalla korral ning toob näiteid abi saamise võimalustest;</p> <p>Selgitab seksuaalsuse olemust, inimese seksuaalset arengut ning selle individuaalsust;</p> <p>Mõistab erineva seksuaalse orientatsiooni ja soolise identiteediga inimeste õigust võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele. Toob näiteid turvalisest seksuaalkäitumisest ja seksuaalõigustest.</p> <p>Analüüsib turvalise seksuaalkäitumise ja abi saamise võimalusi. Toob esile seksuaalkäitumisega seotud müütide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese tervisekäitumisele;</p>	
--	---	--

<p>Erineva seksuaalse orientatsiooni ja sooidentiteediga inimeste õigused ja võrdne kohtlemine. Turvaline seksuaalkäitumine. Vastutus.</p> <p>Rasestumisvastased meetodid.</p> <p>Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine.</p> <p>Suguelundite ehituse ja talitluse seos suguküpsuse saabumise, viljakuse ja rasestumisvastaste meetoditega.</p> <p>Seksuaalõigused, seksuaalne enesemääramisõigus</p> <p>Seksuaalsusega seotud müütide ja soostereotüüpide mõju inimese tervisekäitumisele.</p> <p>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine Koolikiusamine, koolivägivald ja teised sotsiaalsete suhetega seotud vägivalda vormid.</p> <p>Tõhus toimetulek ja abi saamise võimalused.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul.</p> <p>Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile. Uimastitega seonduvad väärarvamused. Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid. Sõltuvus.</p>	<p>Demonstreerib õpituatsioonis inimväärikust alandavale käitumisele reageerimise viise ja abi saamise võimalusi;</p> <p>Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil;</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis esmaabi osutamist ja oskab vajaduse korral otsida abi;</p>	
---	---	--

III kooliastme hindamine:
Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Kui õpetaja kasutab hindamiseks kooli hindamisjuhendist erinevat hindamismudelit, siis ta teavitab sellest õpilasi enne töö sooritamist.
III kooliastme digipädevused:
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane oskab digivahenditega leida infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust. • Oskub kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks. • Oskub koostada digitaalseid esitlusi.
III kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist. 2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas. 3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse. 4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel. 5. On loov ja ettevõtlik. 6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena. 7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv. 8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega. 9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi. 10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise. 11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi. 12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid. 13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus. 14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.

Ajalugu

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: II	Klass: 5.klass	Tundide arv: 35
Õppeaine kirjeldus:		
<p>Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.</p>		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Ajaarvamine ja ajalooallikad</p> <ul style="list-style-type: none"> Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv; Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. <p>Elu muinasajal</p> <ul style="list-style-type: none"> Muinasaaja elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas; Kiviaeg, proksiaeg, rauaaeg; Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas. <p>Eluolu keskajal</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskaja elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, 	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number; Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust; Kasutab perekonnaloouurimisel eritüübilisi allikaid; Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> Matemaatika: Ajatelg, rooma numbrid, aastatuhanded ja sajandid, nende määramine. Eesti keel: Info leidmine teatmeteostest, kujutusvõime ja fantaasia arendamine. Loodusõpetus: Jääaja tekkeprotsessid, erinevate maade kliima. Kunstiõpetus: Koopamaalingud, savinõud, kammkeraamika, reljeefid. Tööõpetus: Tööriistade meisterdamine. Muusikaõpetus: Üldlaulupidu. <p>Metoodilised soovitusel</p> <ul style="list-style-type: none"> Klassiülesed arutelud teema paremaks mõtestamiseks. Ajalooajalooperioodide ajajoonele kandmine; Tööd kaardiga ja ajaloo atlasega; Oma eluloo koostamine ja perekonna ajaloo uurimine; Mõistekaartide loomine; Ristsõnade koostamine; Õppekäigud; Filmide vaatamine. Töö erinevate allikatega.

<p>kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ristiusk <p>Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Liivimaa ● Liivi sõda ● Põhjasõda <p>Eluolu uusajal</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Uusaja elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas; ● Koolide areng; ● Rahvuslik ärkamisaeg; ● Eesti iseseisvumine ja vabadussõda; ● Eesti kahe maailmasõja vahel; ● Eestis teises maailmasõjas; ● Iseseisvuse taastamine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust; ● Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas; ● Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus; ● Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ● Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; ● Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos; ● Nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid. 	
--	--	--

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: II	Klass: 6.klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh <u>õpistrateegiate</u> rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Sissejuhatus</p> <ul style="list-style-type: none"> Maa, inimene, aeg, ajaarvamine, ajalooallikad. <p>Muinasaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus; Inimese kujunemine; Vanema ja keskmise kiviaja korilased, kütid ja kalastajad. Kivi-, pronksi- ja rauaaeg. Inimasustuste tekkimine ja levikust; Inimkonna areng muinasajal; Muinasaeg Eestis. <p>Vanad Idamaad</p> <ul style="list-style-type: none"> Tähtsamad kultuuripiirkonnad ja periodiseering; Vana-Egiptus: Geograafiline asend. Ühendamine ja riigikorraldus. Egiptuse 	<ul style="list-style-type: none"> Teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt; Toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu; Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; Teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; Teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust; Toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus; 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> Matemaatika: aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine. Kirjandus: müüdid, eeposed, näitekirjanikud ja näidendid. Kunst: piltkiri, egiptuse kunst, kartušid, reljeefid, skulptuur, hieroglüüfid, musta- ja punasefiguuriline maal. Loodusõpetus: Euroopa ja Aasia kaart, planeetide nimed. Ühiskonnaõpetus: riigi tunnused. Kehaline kasvatus: olümpiamängud. <p>Metoodilised soovitused</p> <ul style="list-style-type: none"> Klassiülised arutelud teema paremaks mõtestamiseks. Töö ajajoonega Töö kaardiga ja ajaloo atlasega. Rühmatööd ja ettekanded. Lühijuttude kirjutamine. Õppekäigud. Filmide vaatamine. Töö erinevate allikatega.

<p>võimsus ja langus ning kultuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mesopotaamia: Mesopotaamia linnad ja linnriigid ning leiutised. Babüloonia tekkimine, Asüüria suurriik, uus-Babüloonia riik. Mesopotaamia kultuurl ● Iisrael: Juuda riik, vana Testament, ainujumalate usk. ● India: geograafiline asend, aarialased ja nende ühiskonnakorraldus. India kultuur, kirjandus, leiutised. ● Hiina: geograafiline asend, linnade ning Hiina müüri ja siiditee tekkimine. Hiinlaste leiutised ja mõttetargad.. <p>Vana-Kreeka</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Geograafiline asend ja rahvastik. ● Egeuse kultuur: Kreeta ja Mückeene. ● Kreeka linnriikide tekkimine, nende korraldus ja seisused. ● Ateena õitseng. ● Vana- Kreeka religioon, kultuur ja eluolu ● Kreeka linnriikide langus. ● Kreeka alistumine . <p>Vana-Rooma</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Rooma linnade ja riigi tekkimine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust; ● Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos; ● Toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos; ● Teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi; ● Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat; ● Toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised; ● Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist; ● Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust ● Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; 	
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ● Vabariigi tekkimine. ● Rooma kujunemine maailmariigiks ● Rooma keisririigi hiigelaeg ● Elu Rooma keisririigis ● Rooma kultuur ● Kristuse tekkimine ja levik. ● Rooma impeeriumi nõrgenemine ja kokkuvarisemine. 		
---	--	--

II kooliastme hindamine:
<p>Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Kui õpetaja kasutab hindamiseks kooli hindamisjuhendist erinevat hindamismudelit, siis ta teavitab sellest õpilasi enne töö sooritamist.</p>
II kooliastme digipädevused:
<ul style="list-style-type: none"> ● Õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust. ● Õpilane oskab koostada digivahendite abil ajajoone.
II kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:
<ul style="list-style-type: none"> ● Oskus orienteeruda ajaloolises ajas, tunda ja kasutada kontekstis ajaloomõisteid, näha põhjuse-tagajärje seoseid, analüüsida ning mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist, tajuda kultuuri rolli inimeste mõtte- ja käitumislaadi mõjutajana ning selle muutumist ajaloo jooksul. ● Eesti ning kitsamalt kodukoha ajaloo tutvumine loob käsitletavate temade ja paikadega isikliku seose. ● Kujuneb oskus töötada ajalookaardiga ning täita kontuurkaarti. ● Õpilane suhtub lugupidavalt teistesse kultuuridesse ning väärtustab kultuurilist mitmekesisust. ● Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: III	Klass: 7.klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh <u>õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused</u>
<p>Maailm keskajal 476–1492</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskaja koht maailma ajaloos; • keskaja periodiseering. <p>Seisused, läänikord ja eluolu</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskaja ühiskonnakorraldus, läänikord, eluolu ja maailmapilt; • rüütlielu ja ristisõjad • keskaja ülikoolid ja teadus. <p>Ristiusk, kirik ja kultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirik ja kultuur keskajal; • ristiusu õpetuse alused; • kiriku osa ühiskonnas; • Kiriku struktuur; • romaani ja gooti stiil; • ristiusu levik <p>Euroopa riigid varakeskajal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frangi riik: Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine. 	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode • toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid • toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi • analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel • kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest • teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis • toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist • märkab Eesti ja maailma kultuuri 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Matemaatika: sündmuste paigutamine araabia numbritega ajajoonele. • Kirjandus: Läti Henrik, rüütlikultuur, renessanss. • Geograafia: Riikide tundmine kaardil, maadeavastused. • Kunst: Romaani ja gooti stiil, renessanss <p>Metoodilised soovitused</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klassiülised arutelud teema paremaks mõtestamiseks. • Töö ajajoonega • Töö kaardiga ja ajaloo atlasega. • Rühmatööd ja ettekanded. • Lühijuttude kirjutamine. • Õppekäigud. • Filmide vaatamine. • Väitlemine erinevates rollides. • Töö erinevate allikatega.

<ul style="list-style-type: none"> ● araablased: Araabia ühiskond, Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. ● Bütsants: Bütsantsi tugevuse põhjused, Bütsantsi langus ● Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus, tsunftikord, linnade valitsemine. ● Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. ● Vana-Vene riik <p>Eesti keskajal</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Eluolu muinasaja lõpus; ● muinasmaakonnad; ● muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine; ● ühiskonna struktuur ja valitsemine; ● Liivi Ordu; ● Liivi sõda. <p>Maailm varauusajal 1492–1600</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Maadeavastused; ● Koloniseerimine; ● Reformatsioon ja vastureformatsioon ● Renessansi kujunemine ning mõju 	<p>seoseid ja vastastikust mõju</p> <ul style="list-style-type: none"> ● analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga ● selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu 	
---	--	--

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: III	Klass: 8.klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Maailm aastail 1600 – 1815</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusaja periodiseering • Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas • Absolutismi kujunemine ja Prantsusmaa • Ususõjad • Valgustusfilosoofia ja valgustatud absolutism • Inglise kodusõda ja restauratsioon • Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine • Põhjasõda • Eesti talurahva olukord • USA iseseisvumine ja USA riiklik korraldus. • Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu • Kultuur: barokk, klassitsism, rokokoo <p>Maailm aastail 1815 – 1918</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viini kongress ja selle mõjud; • Euroopa riikide areng; 	<ul style="list-style-type: none"> • Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode; • toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; • analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; • analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; • kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda; • loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; • teab demokraatiale iseloomulikke jooni 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Matemaatika: tähtsamad teadlased ja avastused • Kirjandus: tähtsamad kirjanikud ja nende teosed, teatri ja ajakirjanduse areng. • Eesti keel - eesti keele areng, eesti kirjakeele kujunemine, eesti keele grammatikad, Eesti keeleteadlased • Geograafia: Riikide tundmine kaardil, maadeavastused, rahvastiku ränne, linnastumine • Kunst: Kunsti- ja arhitektuurivoolud. Tähtsamad kunstnikud ja nende teosed. • Bioloogia: bioloogia areng uusajal, mikroskoobi leiutamine, evolutsiooniteooria • Keemia: keemia areng uusajal. Tähtsamad avastused ja teadlased. • Füüsika: tööstuslik pööre, masinate leiutamine ja kasutuselevõtt, leiutised ja leidurid, uued avastused füüsikas

<ul style="list-style-type: none"> ● Industriaalühiskonna kujunemine ja tööstuslik pööre; ● Rahvuslus ja rahvusrüügid, rahvusrüügi loomine Saksamaa näitel; ● Poliitilised ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, kommunism, sotsiaaldemokraatia. ● Kolooniade ja imperialismi tekkimine ● Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul ja talurahvaseadused; ● rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused ● Venestusaeg ja 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. ● Esimene maailmasõda, ja uute jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed ● I maailmasõja mõju Eestile ● Eesti iseseisvumine ja Vabadussõda ● Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine. 	<p>selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; ● tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval; ● selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; ● märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; ● analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; ● toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Muusika: muusika areng uusajal, tähtsamad muusikud ja nende teosed. <p>Metoodilised soovitused</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Klassiülesed arutelud teema paremaks mõtestamiseks. ● Töö ajajoonega ● Töö kaardiga ja ajaloo atlasega. ● Rühmatööd ja ettekanded. ● Arutluste kirjutamine. ● Õppekäigud. ● Filmide vaatamine. ● Väitlemine erinevates rollides. ● Töö erinevate allikatega.
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none">• analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;• toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist.	
--	--	--

Ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: III	Klass: 9.klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
Õpilased omandavad olulisi teadmisi kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Õpilane analüüsib ja tõlgendab minevikus toimunud sündmusi ja nende seoseid tänapäevaga. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.		
Õppesisu:	Õpitulemused:	Lõiming ja metoodilised soovitused, sh <u>õpistrateegiate</u> rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Maailma kahe maailmasõja vahel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rahvusvaheline olukord peale esimest maailmasõda ja Pariisi rahukonverents • poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda; • Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. • Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail, demokraatia ja diktatuuri põhijooned ja näited • Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika. • Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel. <p>Teine maailmasõda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajalooos; • teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; • arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; • toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; • toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; • analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; • iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi 	<p>Lõiming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Matemaatika: tähtsamad teadlased ja avastused • Kirjandus: tähtsamad kirjanikud ja nende teosed, teatri ja ajakirjanduse areng, tähtsamad Eesti kirjandustegelased • Eesti keel - Eesti keeleteadlased • Geograafia: Riikide tundmine kaardil, linnastumine, riigipiiride muutumine • Kunst: Kunsti- ja arhitektuurivoolud. Tähtsamad kunstnikud ja nende teosed. • Bioloogia: bioloogia areng, keskkonnaprobleemid, rahvastiku kasv • Keemia: keemia areng. Tähtsamad avastused ja teadlased. • Füüsika: Tähtsamad teadlased ja avastused. • Muusika: muusika areng, tähtsamad muusikud ja nende teosed.

<ul style="list-style-type: none"> ● Rahvusvaheline olukord enne sõda - anšluss, Müncheni kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis ● Sõjategevuse üldisloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled, rinded ● Holokaust ● ÜRO asutamine. ● Eesti Teise maailmasõja ajal: baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. <p>Maailm pärast teist maailmasõda</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Külma sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid. ● Läänemaailma olukord peale sõda. ● Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. ● NSV Liidu juhtimine ● Eesti Nõukogude okupatsiooni all, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu. ● Kommunistliku süsteemi lagunemine ● Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine 	<p>toetusgruppe ühiskonnas;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda; ● teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid; ● tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval; ● analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale; ● arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; ● toob näiteid erinevate ajastute kultuurist; ● mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; ● märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; ● märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; ● analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja 	<p>Metoodilised soovitused</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Klassiülesed arutelud teema paremaks mõtestamiseks. ● Töö ajajoonega ● Töö kaardiga ja ajaloo atlasega. ● Rühmatööd ja ettekanded. ● Arutluste kirjutamine. ● Õppekäigud. ● Filmide vaatamine. ● Väitlemine erinevates rollides. ● Töö erinevate allikatega.
--	--	---

<p>ja selleni viinud sündmused.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maaailm alates 1990. aastaist - Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud. 2. Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, muutused eluviisis ja mentaliteedis. 	<p>tänapäeval isikute näitel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid • hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest • iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel. 	
---	---	--

III kooliastme hindamine:

Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Kui õpetaja kasutab hindamiseks kooli hindamisjuhendist erinevat hindamismudelit, siis ta teavitab sellest õpilasi enne töö sooritamist.

III kooliastme digipädevused:

- Õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
- Oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks.
- Oskus koostada digitaalseid esitlusi.

III kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- Õpilane oskab orienteeruda ajas, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist.
- Ajaloolise sõnavara laienemine.
- Õpilane õpib märkama ja sõnastama seoseid ning ajaloos toimunud sündmuste mõju inimkonna erinevatele eluvaldkondadele.
- Õpilases areneb analüüsioskus ja põhjuse-tagajärje seoste leidmine.
- Areneb oskust arutleda ning teha järeldusi, pidades seejuures silmas laiemat ajaloolist konteksti.
- Õpilane suhtub lugupidavalt teistesse kultuuridesse ning väärtustab kultuurilist mitmekesisust.
- Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.